

K İ T A P L A R D A N H A B E R

ANDREEV, MIHAIL - CRONT, GHEORGHE : *Loi de jugement, Compilation attribuée aux empereurs Constantin et Justinien*. Bucharest, 1971. 192 s. 8° = Association Internationale d'Études du Sud-est Européen, Études et documents concernant le Sud-est Européen, 4. A III 6985.

Bu kitap, tarihçilerin "Justinianus Kanunu" olarak bildikleri "Yargı Kanunu" nun, Sofya Ulusal Kitaplığı'ndaki, 293 (63) No.lı, XVII. yüzyıla ait Slavca metni ile Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Akademi Kitaplığı'ndaki 3093 No.lı Romence metninin asıllarını ve Fransızca çevirilerini kapsamaktadır. Metinler, Mihail Andreev ve Gheorghe Cront tarafından düzenlenmiştir.

İmparator Constantinus ve Iustinianus'a atfedilen bu derlemenin bazı Slavca nüshaları *Soudatz* başlığını taşımaktadır. Romence versiyonuna ise *Cartea judecatii*, yani "Yargı Kitabı" denmektedir.

Bizans hukuk kaynaklarına dayalı olduğu söylenen bu derleme, büyük ölçüde Slav ve Romen örfî hukuk kurallarını içermektedir. Bu kurallar, ceza hukuku, medenî hukuk ve diğer hukuk alanlarını kapsamaktadır. İçerik bakımından aynı olmakla birlikte, Romence ve Slavca metinler arasında bazı ayrılıklar göze çarpmaktadır. Bunlar, söz konusu hukuk kurallarının Romen ve Slav toplumsal gerçeklerine uygulanmasından, ya da kaynakta yer alan belli kavramların yanlış anlaşılmasından ileri gelmektedir.

Kitabın önemi, güneydoğu Avrupa hukuku alanında araştırma yapacak hukukçular, özellikle Bizans hukukunun Slav ve Romen hukukuna etkilerini incelemek isteyen hukuk tarihçileri için yararlı bir kaynak olmasından ileri gelmektedir.

İçindekiler : Önsöz (5). - Yargı Kanunu (Soudatz) (21). - Notlar (138). Yargı Kitabı (143). - *Cartea judecatii* (Yargı Kitabı) (155). - Not ve düşünceler (188).

Aspects of the Balkans, Continuity and Change (Ed. HENRIK BIRNBAUM - SPEROS VRYONIS, JR.). The Hague - Paris, Mouton, 1972. 447 s. 8°. A III 7139.

Bu kitap, Kaliforniya Üniversitesi'ne bağlı Rusya ve Doğu Avrupa Araştırmaları Merkezi (UCLA)'nin 1969 yılında düzenlediği Uluslararası Balkan Konferansı'na sunulan bildirilerden oluşmaktadır. Uluslararası üne sahip yirmi bilim adamınca hazırlanmış olan bu bildirilerde, tarih-öncesi kültürlerden günümüze değin çok uzun bir zaman içinde, Balkanların çeşitli yönleri incelenmektedir.

Kitapta yer alan bildiriler arasında, Kostas Kazazis'in, Türkçenin Balkan dillerine etkisini; Speros Vryonis Jr.'ın, Balkanlarda dinî değişiklikler ve 14-16. yüzyıllar arasında Hıristiyanlıktan Müslümanlığa geçiş sürecini; Albert B. Lord'un, Müslüman epik türkülerinin Balkan epik geleneğine etkilerini; Halil İnalçık'ın, Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesi ve bunun *reaya*'ya etkilerini inceleyen bildiri-leri, Türk tarihçileri ve kültür antropologları için özellikle ilgi çekici olabilir.

Kitabın içindekiler şunlardır: H. BIRNBAUM: Prefatory Note (Önsöz) (5). - M. GIMBUTAS: The Neolithic Cultures of the Balkan Peninsula (Balkan yarımadasının neolitik kültürleri) (9). - V. I. GEORGIEV: The Earliest Ethnological Situation of the Balkan Peninsula as Evidenced by Linguistic and Onomastic Data (Lengüistik ve onomastik bilgilere göre Balkan yarımadasının en eski etnolojik durumu) (50). - P. İVİC: Balkan Slavic Migrations in the Light of South Slavic Dialectology (Güney Slav diyalektolojisinin ışığı altında Balkanlar'da Slav göçleri) (66). - K. KAZAZIS: The Status of Turkisms in the Present-Day Balkan Languages (Bugünkü Balkan dillerinde Türkçenin etkileri) (87). - P. CHARANIS: Town and Country in the Byzantine Possessions of the Balkan Peninsula During the Later Period of the Empire (İmparatorluğun son dönemlerinde Balkan yarımadasında Bizans egemenliğindeki bölgelerde kent ve köyler) (117). - I. DUJČEV: Le problème de la continuité dans l'histoire de la Bulgarie médiévale (Ortaçağ Bulgaristan tarihinde süreklilik sorunu) (138). - S. VRYONIS, Jr.: Religious Changes and Patterns in the Balkans, 14th-16th Centuries (14-16. yüzyıllarda Balkanlarda dinî değişiklikler) (151). - M. CHATZIDAKIS: Aspects de la peinture religieuse dans les Balkans (1300-1500) (1300-1500 yılları arasında Balkanlarda dinî resim) (177). - K. OTTO-DORN: Nachleben byzantinischer Traditionen in der Moschee Murads II in Edirne (Edirne'deki II. Murat camiiinde Bizans etkileri) (198). - E. V. WILLIAMS: A Byzantine *Ars Nova*: the 14th-Century Reforms of John Koukouzeles in the Chanting of Great Vespers (Bir Bizans *Ars Nova*'sı: 14. yüzyılda John Koukouzeles'in akşam dualarının söylenişine getirdiği yenilikler) (211). - B. LAOURDAS: Greek Religious Texts During the Ottoman Period (Osmanlılar zamanında Yunanca dinî metinler) (230). - H. BIRNBAUM: Byzantine Tradition Transformed: The Old Serbian *Vita* (Eski Sırp biyografilerinde değişime uğrayan Bizans geleneği) (243). - A. TIETZE: The Balkans and Ottoman Sources - Ottoman Sources and the Balkans (Balkanlar ve Osmanlı kaynakları - Osmanlı kaynakları ve Balkanlar) (285). - A. B. LORD: The Effect of the Turkish Conquest on Balkan Epic Tradition (Türk fethinin Balkan epik geleneğine etkisi) (298). - R.A. GEORGES: Process and Structure in Traditional Storytelling in the Balkans: Some Preliminary Remarks (Balkanlarda geleneksel masal anlatımı yöntem ve yapısı üstüne bazı düşünceler) (319). - H. İNALCIK: The Ottoman Decline and Its Effects Upon the *Reaya* (Osmanlıların gerilemesi ve bunun *reaya* üstündeki etkileri) (338). - J. MATL: Die patriarchale Altkultur und der Weg zur Neukultur (Eski ataerik kültür ve yeni kültüre giden yol) (355). - T. EEKMAN: Parallel Developments in the Poetry of the South Slavs (late 19th and early 20th century) (Güney Slav şiirinde paralel gelişmeler (19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başı) (370). - R. V. BURKS: Nationalism and Communism in Yugoslavia: an Attempt at Synthesis (Yugoslavya'da ulusçuluk ve komünizm: bir bileşim denemesi) (397). - H. L. KOSTANICK: Balkan Demographic

Trends and Population Heartlands (Balkanlarda nüfus hareketleri ve nüfusun yoğun olduğu bölgeler) (424). - S. VRYONIS: Epilogue (Sonsöz) (442).

BERGER, ERNST: *Studien zum griechischen Grab-und Votivrelief um 500 v. Chr. und vorhippokratischen Medizin*. Basel, Archaologischer Verlag, 1970. 202 s., 167 res., 1 harita. 4° = Veröffentlichungen des Antikemuseums Basel, Band I.

B 6416.

Basel'deki "hekim kabartması" ve bu vesile ile Yunan mezar ve adak kabartmaları ve Hippokrat'tan önceki Yunan tıbbına ilişkin bir inceleme olan bu kitabın asıl konusu olan hekim kabartması, bugün Basel Antikiteiler Müzesi'nde bulunmaktadır. Kabartma, İsa'dan önce 5. yüzyıldan bir Yunan hekiminin tasviridir. Bu eserin, son yıllarda bir Avrupa müzesinin elde etmiş olduğu en güzel eserlerden biri olduğu söylenebilir. Kabartmanın sanat değeri, tarihin önemli bir dönüm noktasını yansıtmaları, içeriği ve bilgilerimizi zenginleştiren ayrıntıları, Ernst Berger'in Basel Müzesi yayınlarının I. cildi olarak çıkan bu yapının önemini belirlemektedir.

Kitabın içeriği: Betimleme (3). - Üslup ve tarihleme (Hilde Heller'in bir yazısı ile birlikte (31)). - Yorum: Attribüt'lar (63). - Adak mı, yoksa mezar kabartması mı? (99). - Benzer anıtlar (117). - "Harpyien-Monument" (129). - Meslek tasvirleri (145). - Notlar ve dizinler (165). - Ekler (167).

CAHN, HERBERT: *Knidos, die Münzen des sechsten und des fünften Jahrhunderts v. Chr.* Berlin, Walter de Gruyter u Co., 1970 XIII+20 lev. 245 s., 4° = Deutsches Archäologisches Institut, Antike Münzen und geschnittene Steine. Herausgegeben im Auftrage des Instituts von Erich Boehringer, Band IV.

B 6409.

Bir nümizmatik inceleme olan bu yapıt, Knidos'ta bulunmuş olan sikkeleri ele almaktadır. Kitabın içeriği: Kısaltmalar listesi (XI). - Giriş: Eski araştırmalar ve sikke buluntuları (1). - Topografya (5). - Tarih (Knidos'un kısa bir tarihçesi) (13). - Sikkelerin katalogu (18). - Seri I: İsa'dan önce 530 - 520. No. 1 - 23. (19). - Seri II: İsa'dan önce 520 - 495. No. 24-50. (26). - Seri III: 490-465. No. 51 - 69. (36). - Seri IV: 465 - 449. No. 70 - 85 (44). - Seri V: 449 - 411. No. 86 - 91 (56). - Seri VI: 411 - 394. No. 92 - 128 (58). - Sahte sikkeler (67). - Sikkeler üzerinde ayrıntılar (Seri I - VI) (68). - Paranın tarihi (178). - Sikke resimlerinin yorumu (198). - Khersoner'lilerin gümüş para darbı (220). - Ek A. Knidos'ta kültler (212). - Ek B. Katalog ekler (214). - Ek C. Knidos'ta yeni kazılar (222). - Ek D. Yunan doğusundan arkaik mermer aslanlar (223). - Dizinler (224): Sikke yazıtları (224). - Sikkelerin korunma yerleri ve yayımlara göre dizinleri (224). - Ad ve konu dizini (233). - Metin içindeki resimlerin dizini (239). - Levhaların dizini (240).

GEORCESCU, VLAD: *Mémoires et Projets de Réforme dans les Principautés Roumaines, 1831-1848*. 291 S. 8° = Association Internationale d'Études du Sud-est Européen, Études et Documents Concernant le Sud-est Européen, 5. A III 6986.

1970 yılında AIESEE (Uluslararası Güney-doğu Avrupa Araştırmaları Kurumu)'ce yayımlanmış olan *Mémoires et Projets de Réforme dans les Principautés Roumaines, 1769 - 1830* adlı eserin ikinci cildi olan bu kitapta, 1831 - 1848 yılları arasında, Eflâk ve Buğdan'a ait muhtıra ve reform tasarıları ele alınmaktadır. 44'ü Buğdan'a, 52'si Eflâk'e ilişkin ve büyük çoğunluğu daha önce hiç yayımlanmamış olan 96 muhtıra ve reform tasarısı kısaca özetlendikten sonra, en önemli 14'ünün metinleri verilmektedir. Ayrıca, kitaba eklenen 1769-1830 yıllarına ilişkin bölümde, 36 muhtıra ve reform tasarısının özetleri ve bazılarının metinleri yer almakta, Buğdan'lıların kökeni, tarihsel ve siyasal durumları kısaca özetlenmekte, Bohemya'lılar üstüne bilgi verilmektedir. Böylece, çeşitli kitap, dergi vb.'de dağınık olan bu belgeler, araştırmacıların çetin ve zaman alıcı çabalara girişmeksizin yararlanabilecekleri bir biçimde bir araya getirilmektedir.

Söz konusu muhtıra ve reform tasarıları, toplumsal hayatın tümüne ya da belli yönlerine, toplumsal yahut siyasal bir kurumun değiştirilmesine ilişkin, prenze ya da bir yabancı devlete gönderilmiş yazılardır. Birinci kitabın kapsadığı 1769 - 1830 dönemine ilişkin muhtıra ve reform tasarılarının hemen hemen tümü bu beyliklerin yöneticilerine ya da Avrupa devletlerine yönelmişti. Oysa, 1831-1848 döneminde bunların büyük çoğunluğu Rusya'ya (52), özellikle Çar I. Nikola'ya ve *Bâb-ı Âli*'ye (20) gönderilmiştir. Bunda, kuşkusuz, bu dönemdeki siyasal gelişmelerin etkisi olmuştur.

Bâb-ı Âli'ye gönderilen muhtıralar arasında ilgi çekici olanlar vardır. Örneğin, Aralık 1840'ta Buğdan Prensi Mihail Sturdza tarafından *Bâb-ı Âli*'ye verilen muhtırada, Osmanlı hükümeti ve çeşitli devletlerle imzalanan ticaret anlaşmaları söz konusu edilmekte; bu anlaşmaların gümrüklerle ilgili hükümlerinin Buğdan'a uygulanmasının yasa dışı ve ekonomik bakımdan yıkıcı olduğu öne sürülmektedir. Haziran 1848'de, Buğdan Metropolit ve Buğdanlı *boyar*'lar tarafından Osmanlı temsilcisi Talât Efendi'ye sunulan muhtırada ise, Prens Mihail Sturdza'nın iç politikada izlediği keyfi tutum eleştirilmektedir. Temmuz 1848'de, geçici Eflâk hükümetinin Osmanlı temsilcisi Süleyman Paşa'ya gönderdiği muhtırada, I. Bayezid ve II. Mehmed'in tanımış oldukları ayrıcalıklara değinilerek, Osmanlı birliklerinin Eflâk prensliğine girmesi protesto edilmektedir. Ağustos 1848'de, gene aynı konuda verilen bir muhtırada, Romen halkının eski kurumları yıkarak yeni bir anayasa çıkarmaya hakkı olduğundan söz edilmekte, *Bâb-ı Âli*, bu anayasayı tanıyacak olursa, "bütün Romanya'nın Sultan'a bağlı kalacağı, ancak Osmanlı birlikleri çekilmeyecek olursa, Eflâk ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki tüm anlaşmaların geçersiz sayılacağı belirtilmekteydi. Gene Ağustos 1848'de, bazı tutucu *boyar*'lar, *Bâb-ı Âli*'ye sundukları bir muhtırada, "komünist fikirleri dolayısıyla toplumun tüm çıkarlarını altüst eden bir devrimin örgütlenmesine izin veren Prens Bibescu'nun tutumu eleştiriliyor;

Süleyman Paşa, komünizmin, Balkanlı tüccarlar, özellikle Bükreş'teki Bulgarlar aracılığıyla Eflâk'tan İmparatorluğa sızacağını düşünmeksizin devrimcilerle işbirliği yapmakla suçlanıyor, *Bâb-ı Âli*'nin gerekli davranışlarda bulunması isteniyordu.

Kitap, Osmanlı İmparatorluğu'nun Eflâk ve Buğdan prenslikleriyle ilişkilerini incelemek isteyen araştırmacılar için özellikle belgesel açıdan yararlı bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Kitabın içindekiler şunlardır : Giriş (5). - Repertuar (1831-1848) (17). - Metinler (1831-1848) (37). - 1769-1830 yıllarına ilişkin ek (157). - Yararlanılan eserler listesi (281). - Dizin (285).

GÜNTER, WOLFGANG: *Das Orakel von Didyma in hellenistischer Zeit. Eine Interpretation von Stein-Urkunden*. Tübingen, Verlag Ernst Wasmuth, 1971. 135 s. 4° = Deutsches Archaeologisches Institut Abteilung Istanbul. Istanbul Mitteilungen, Beiheft 4.

B 6410.

Alman Arkeoloji Enstitüsü İstanbul Bölümü'nün çıkardığı Istanbul Mitteilungen dizisinde yayımlanmış olan bu yapıt, başlığının da belirttiği gibi, Didyma Orakl'ını, taş belgelerin yorumu yoluyla incelemektedir.

Yapıtın içeriği şöyledir: Bir kısaltma listesi ve bir ön-not'tan sonra; I. Hellenistik-öncesi çağda Didyma Orakl'ı (11). - II. İsa'dan önce 3. yüzyılda Didyma Orakl'ı (23). - Selefkos'luların Miletos ve Didyma ile ilişkileri: A. I. Selefkos ile I. Antiokhos'un Didyma'ya olumlu yardımları (23). - B. II. Antiokhos ve Milet (51). - C. II. Selefkos'un Milet'e gönderdiği yazı (66). - III. İsa'dan önce 3. yüzyıldan 2. yüzyıla geçişte Didyma (96): A. Belgelerin ışığı altında yapı işleri (96). - B. Penteterik Didyma'nın açılışı (100). - IV. Didyma'da Mantık (kâhinlik) (110): A. Orakl yerinin düzenlenişi (110). - Kült personeli (115). - C. Orakl'a başvurma (119). - D. "Müşteri"ler (124). - Bibliyografya (128). - Dizin (132).

HAMMOND, N. G. K.: *A History of Macedonia, Volume I. Historical Geography and Prehistory*. Oxford, University Press, 1972. XIX + 493 s., 20 şek., 23 harita. 8°.

A III 7140/1.

Bu kitap, N.G.L. Hammond ve G.T. Griffith'in birlikte yürütmekte oldukları Makedonya tarihine ilişkin geniş kapsamlı bir çalışmanın ilk ürünüdür. Bir zamanlar, çağın sayılı büyük devletlerinden birinin çekirdeğini oluşturan Makedonya'nın, başlangıçtan Romalılarca ele geçirilişine değin, köken, gelişim ve örgütlenmesini ele alan bu üç ciltlik eserin birinci cildi, Hammond tarafından yazılmış olup iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Makedonya'nın tarihî coğrafyası temellendirilmekte; ikinci bölümde ise, bu temele dayanılarak, Makedonya'nın M.Ö. 600-550 yılları arasındaki tarih öncesi durumu geniş ve ayrıntılı bir biçimde ele alınmaktadır.

Birinci bölümün yazılabilmesi bir dizi yolculukları ve arkeolojik araştırmaları gerektirmiştir. Yazar, 1930-1968 yılları arasında aralıklı olarak bölgenin çeşitli kesimlerinde incelemeler yapmış, kimi yerleri —örneğin Voion bölgesini— köy köy dolaşmıştır. İkinci bölümde, ilk Yunanlıların gelişi, Yunanlıların İyonca, Aeolian ve Dorca konuşan kolları, Frigler ve Makedonyalılar, Yunanlıların kökenine ışık tutabilecek nitelikte yeni bir yaklaşımla ele alınmaktadır.

İkinci ve üçüncü ciltler yayımlandığında Makedonya ve komşularının tarihi, coğrafi, arkeolojik, siyasi vb. çeşitli yönleriyle bütünlenmiş olacaktır.

İçindekiler: *Birinci bölüm*: Makedonya'nın tarihi coğrafyası: I. Makedonya'nın fiziki özellikleri: 1. Makedonya'nın tanımı (3). - 2. Makedonya ve komşuları (5). - 3. Makedonya'nın yapısı (8). - 4. Makedonya'nın kaynakları ve nüfusu (12). - II. Kuzey-batı bölgeleri: 1. Adriyatik kıyısı ile Lychnidus arasındaki Egnatia yolu (19). - 2. Lychnidus ile Heraclea arasındaki Egnatia yolu, göller bölgesi ve yolları (37). - 3. Heraclea ile Thessalonica arasındaki Egnatia yolu (47). - 4. Lyncus, Pelagonia ve Derriopus'taki yollar ve yerler (59). - 5. Batı Paeonia ve İlliryalı komşuları (78). - 6. Kuzeybatı Makedonya'da kabile örgütlenmesi (85). - III. Batı ve güney bölgeleri: 1. Lychnis ve Dassaretis (93). - 2. Lyncus (100). - 3. Eordaea (106). - 4. Orestis (110). - 5. Elimeia (116). - 6. Pieria (123). - IV. Merkezî yayla ve Axios'un batısındaki hinterland'ı: 1. Merkezî yayla (14). - 2. Merkezî yaylânın Axios'un batısındaki hinterland'ı (162). - V. Yaylânın Axios'un doğusundaki hinterland'ı: 1. Amphaxitis (176). - 2. Crestonia (179). - 3. Mygdonia (182). - 4. Crousis (186). - 5. Anthemus (190). - 6. Makedonya'nın doğusundaki komşu bölgeler (191). - 7. Axios'un doğusundaki bölgelerde örgütlenme sistemleri (203). - VI. Makedonya bölgesinin coğrafi özeti (205). - *İkinci bölüm*: Makedonya'nın prehistoryası: VII. Paleolitik ve Neolitik çağlardan arta kalanlar ve bazı etnolojik düşünceler (21). - VIII. Eski Heladik çağı ile çağdaş olan döneme ilişkin kalıntılar ve Kurgan halkının Makedonya ve Arnavutluk'a gelişi (235). - IX. Orta Bronz çağına ilişkin kalıntılar ve Yunanistan'daki tumulus ve lâhit mezarlarla ilintileri (251). - X. İlk ve Orta Bronz çağında Yunanca konuşan kavimlere ilişkin bazı etnolojik sonuçlar (269). - XI. Geç Bronz çağı: 1. Makedonya'da yerli çanak-çömlek ve dağılımı (277). - 2. Mikenlerle ilk temas dönemi (M.Ö. c. 1350-1200) ve *Ilyada*'ya göre Makedonya'nın coğrafyası (290). - 3. Mikenlerle ikinci temas dönemi (M.Ö. c. 1200-1125), Nostoi ve Frig'lerin Makedonya'ya gelişi (300). - XII. İlk Demir çağından önceki geçiş dönemi (M.Ö. c. 1125-1050) (312). - XIII. İlk Demir çağına ilişkin kalıntılar (M.Ö. c. 1050-550): 1. Merkezî-doğu Makedonya'da (32). - 2. Güney ve batı Makedonya'da (328). - 3. Merkezî-doğu yaylâsının hinterland'ında (34). - 4. Makedonya'daki İlk Demir çağı kalıntıları arasındaki karşılıklı ilintiler (360). - XIV. İlk Demir çağında Makedonya ve batı, kuzey ve doğu komşuları (371). - XV. İlk Demir çağının kronolojik çerçevesi (384). - XVI. İlk Demir çağında Makedonya ve Tesalya'daki komşuları (400). - XVII. İlk Demir çağında, M.Ö. c. 800 yılına değin tarihî gelişimler: 1. Dor istilâsı (405). - 2. Makedonya'da Frigler (407). - 3. Eord'lar (414). - 4. Makedonya'daki Epirotik kabileler (415). - 5. Pieria'daki Trakyahılar (416). - 6. Makedonya'daki Paconian'lar (418). - XVIII. Çağın tarihî olayları (M.Ö. c. 800-350): 1. İlliryalıların yayılması (M.Ö. c. 800-650) (420). - 2. Yunan şehir-

devletleri ile ilişkiler (424). - 3. Cimmerian göçleri ve etkileri (M.Ö. c. 700-650) (427). - 4. Makedon'ların yayılması (M.Ö. c. 650-550) (430). - 5. Makedonyalılar ve Yunanlılar (M.Ö. c. 650-550) (440). - Ek (442). - Şekiller (444). - Dizin (469).

HONROTH, MARGARET: *Stadtrömische Girlanden*. Ein Versuch zur Entwicklungsgeschichte römischer Ornamentik. Wien, R. Spies and Co., 1971. 103 s., 13. Lev. 4° = Sonderschriften herausgegeben vom Österreichischen Archaeologischen Institut in Wien, Band XVII. B 6489.

Roma kenti girland'larını, Roma bezek sanatının gelişim tarihine değgin bir deneme olarak ele alan bu kitap, Viyana'da Avusturya Arkeoloji Enstitüsü'nün çıkardığı yapıtların 17. cildi olarak yayımlanmıştır.

Kitabın içeriği: A. Giriş (7). - B. Roma kenti girland'ları: 1 Sulla grubu (12). - 2. Augustus'tan önce ve ilk Augustus grubu (14). - 3. Augustus grubu (16). - 4. Geç Augustus grubu (18). - 5. Tiberius grubu (22). - 6. Claudius grubu (23). - 7. İlk Flavius (Neron) grubu (29). - 8. Flavius grubu (30). - 9. Traianus-ilk Hadrianus grubu (37). - 10. Geç Hadrianus grubu (48). - 11. İlk Antoninus grubu (54). - 12. Severus-öncesi tek tek anıtlar (60). - 13. Severus anıtları (61). - 14. Severus-sonrası anıtları (65). - C. Özet (69). - Katalog (71). - Sonsöz (93). - Ad dizini. Müze ya da yer dizini (15). - Konu dizini (97). - Resimlerin listesi (99). Levhalar (13 levhada, "papier couché" üzerine basılmış 35 resim toplanmıştır).

KORTEPETER, CARL MAX: *Ottoman Imperialism During the Reformation: Europe and the Caucasus*. New York, New York University Press, London, University of London Press Ltd., 1972. XIX + 278 s., 9 şema, 3 harita. 8° = New York University, Studies in Near Eastern Civilization, 5. A III 7000.

New York University, Studies in Near Eastern Civilization (New York Üniversitesi Yakın Doğu Uygarlığı Araştırmaları) dizisinin 5. cildi olarak yayımlanan bu kitap, "Reformation" çağında Osmanlı İmparatorluğu'nu ele almakta ve bu imparatorluğun izlediği siyasetin, Doğu Avrupa'daki siyasal olayların gelişim doğrultusunu ne ölçüde belirlediğini incelemektedir. Söz konusu dönemde, bir yandan Osmanlı devletinin gerek Asya, gerek Avrupa devletleriyle siyasal ve ekonomik ilişkileri, dostluk bağları, giriştiği savaşlar ve bunların yanı sıra, Doğu Avrupa ve Kafkaslar'daki vasal devletler ve Kırım Hanlığı ile siyasal ve ekonomik ilişkilerinin yapısı ve niteliği incelenmekte; bir yandan da, buna paralel olarak, imparatorluğun içindeki değişim ve gelişimler üstünde durulmaktadır. Yazar, Sultan II. Mehmed'in tahta çıkışından (1451), Kanunî Süleyman'ın ölümüne (1566) değin, Osmanlı yönetiminin gittikçe artan bir hızla merkezileşmesi, bunun, toplumun geleneksel öğeleri olan göçebeler, köylüler ve zanaatkarlar arasında yarattığı hoşnutsuzluk,

16. yüzyıl sonunda gelişen savaş yöntemlerinin, özellikle ateşli silâhların disiplinli birlikleri gerektirmesi nedeniyle önemini yitiren timar sahibi sipahîlerin de bu hoşnutsuzlara katılması, bu durumun 16. ve 17. yüzyıllarda yol açtığı ayaklanmalar, Anadolu'da Şî'îliğin yayılması, değişen toprak düzeni, Osmanlı yönetici sınıflarının yetersizliği ve yozlaşması konularına eğilerek, bütün bunların, 17. yüzyılın eşiğinde Osmanlı devletinin yavaş yavaş çöküşüne yol açtığını anlatmaktadır.

İçindekiler: *Birinci bölüm* : Giriş: Doğu Avrupa ve Kafkas'larda Osmanlı İmparatorluğu: 1. Osmanlılara karşı birleşmelerin niteliği (1). - 2. Karadeniz ve Aşağı Tuna bölgesi (3). - 3. Balkan bölgesi (4). - 4. Kırım ve Kıpçak stepi (7). - 5. Kafkaslar (9). - 6. Küçük Asya (Anadolu) (11). - 7. Kırım Hanlığı'nın siyasi yapısı (13). - 8. Step politikası ve önemi (15). - *İkinci bölüm* : Kırım Tatarları Sorunu ve Gazi Giray'ın ilk yılları, 1554-1578: 1. Bir hanzadenin eğitimi (25). - 2. Astragan seferi ve Moskovalıların Kuzey Kafkasya'daki emelleri (26). - 3. Kırım Hanlığı'nın çetin zamanları, 1574-1578 (32). - *Üçüncü bölüm* : Osmanlı-Safevî çekişmesi ve Kafkas ötesi için mücadele: 1. Şah Tahmasp ve Amasya barışı ile sonuçlanan Osmanlı savaşı (1555) (39). - 2. Safevîler ve Kafkas ötesi (40). - 3. Şah Tahmasp'ın ölümü ve bunu izleyen iktidar mücadelesi (42). - 4. Şah Hodabanda'nın tahta çıkışı ve Osmanlı-Safevî savaşının başlaması (1578) (43). - *Dördüncü bölüm* : Kırım Tatarları ve İran savaşı: 1. Gürcistan ve Şirvan'ın ele geçirilmesi (1578) (51). - 2. Kırım Tatarlarının ortaya çıkışı ve Adil Giray'ın ölümü (56). - 3. Şirvan'da Kırım Tatarları (1579). (61). - 4. İran'da iç çatışmalar ve Osmanlıların doğu cephesini sağlamlaştırması (66). - 5. Gazi Giray'ın Osman Paşa'nın hizmetine girişi ve "Meş'ale Savaşı" (70). - *Beşinci bölüm* : Tatar isyanı ve İran savaşının sona ermesi: 1. Mehmed Giray Han'ın baş kaldırması (85). - 2. Vezîr-i âzam Osman Paşa ve Gazi Giray'ın kaçı (87). - 3. İran savaşının sona ermesi (90). - *Altıncı bölüm* : Gazi Giray Han ve step devletleriyle ilişkileri, 1588-1594: 1. Mehmed Giray Han'ın mirası (97). - 2. Gazi Giray Han'ın tahta çıkışı ve Nogay sorunu (100). - 3. Osmanlı-Kırım ve Polonya-Litvanya bunalımı (104). - 4. Moskova'ya saldırı ve 1594 Kırım-Moskova anlaşması (107). - 5. Macar savaşının eşiğinde Tatar-Osmanlı ilişkileri (114). - *Yedinci bölüm* : Doğu Avrupa'da toplumsal ve siyasi huzursuzluk ve Macar savaşının ilk yılları (1593-1596). - 1. Zemin (123). - 2. 16. yüzyılda Macaristan'ın toplumsal durumu (125). - 3. Uzun savaşa yol açan olaylar (130). - 4. Sınır devletleri arasında siyasi entrikalar (133). - 5. Macar savaşının ilk yılı ve Kırım Tatarlarının belirmesi (136). - 6. Prenslüklerin ayaklanması ve Polonya'nın işe karışması (143). - 7. 1596 yılı: Haçovası zaferi ve Gazi Giray Han'ın iş başından uzaklaştırılması (146). - *Sekizinci bölüm* : Uzun savaşın son evreleri ve Bocskay ayaklanması (1597-1606): 1. Kuşatma savaşı ve 1606 yılına değin Osmanlı sorunları; Stephan Bocskay'ın ayaklanması (160). - h. Gazi Giray ve Macaristan (1597-1600) (163). - 3. Vlach isyanının sonu (173). - 4. Han'ın savaşı bırakması (176). - 5. Kırım'a gönderilen önemli bir Polonya elçisi (1601-1603) (180). - 6. Bocskay'ın Habsburg-katolik emperyalizmine karşı başkaldırması ve Szitva-Török Barışı (1606) (188). - *Dokuzuncu bölüm* : 17. yüzyılın eşiğinde Osmanlı İmparatorluğu'nda yönetim (1578-1606): 1. İran'lı Safevîlerle savaş (1578) (214). - 2. Sokollu'nun öldürülmesi (1579) ve bunu izleyen gelişmeler (214). - 3. Malî sorunlar; yozlaşma ve itaatsizliğin artması (216). - 4. Avusturya ile savaş kararı (1592-1593). (217). - 5. Ferhad Paşa'nın öldürülmesi

(218). - 6. Damad İbrahim Paşa ve Yemişçi Hasan Paşa ile ilgili olaylar (220). - 7. Sultan I. Ahmed ve Paşaları (223). - *Onuncu bölüm*: Gazi Giray Han'ın son yılları (227). - *Onbirinci bölüm*: Sonuçlar (235). - Ek (247). - Bibliyografya (257). - Dizin (269).

SALAMON, AGNES - ERDELYI, ISTVAN : *Das völkerwanderungszeitliche Grabergeld von Környe*. Mit Beiträgen von LENGYEL, I. und TOTH, T. Budapest, Akademiai Kiado, Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 1971. 184 s., res., 84 lev. 2 ek. 4° = Publicationes Instituti Archaeologici Academiae Scientiarum Hungaricae.

B 6419.

Yapıtın konusu, kavimler göçü zamanına değgin Környe mezarlığıdır. A. Salamon ile I. Erdelyi tarafından kaleme alınmış olan bu yapıtın hazırlanmasına I. Lengyel ile T. Toth da katılmışlardır.

İçindekiler: Önsöz (7). - Kısaltmalar listesi (9). - I. Kavimler göçü zamanına değgin Környe mezarlığı (11): Giriş (A. Salamon) (11). - Mezarların ve dağınık buluntuların betimlenmesi (A. Salamon) (13). - Gömmeler üzerinde gözlemler (A. Salamon) (30). - Arkeolojik buluntu malzemesi (A. Salamon - I. Erdelyi) (37). - Tarihsel özet (65), mezarlıktaki etnik ilişkiler (66), sonuç (70) (A. Salamon). - Levhalar listesi (72). - Yer dizini (73). - Konu dizini (75). - Levhalar (77). Resimler (1-39) (79). - Fotoğraflar (I-XXXI) (118). - II. Környe iskelet buluntuları üzerinde yapılan laboratuvar incelemelerinin sonuçları (I. Lengyel) (149). (Buraya kadar kitap Almanca yazılmıştır. Bundan sonraki bölüm İngilizcedir). III. Környe mezarlığı (6. yüzyıl-7. yüzyıl) (paleo-antropolojik deneme) (T. Toth) (153). - Kısa anatomik-morfolojik betimleme (153). - Genel antropolojik analiz (156). - Karşılaştırmalı analiz (159). - Yüz profillerinin analizi (160). - Sonuçların yorumu (160). - Sonuçlar (161). - Literatür (168). - Levhalar (I-XIV) (169).

Studien zur Griechischen Vasenmalerei. Bern, Herausgegeben von der Vereinigung der Freunde Antiker Kunst Franke Verlag, 1970. 67 s. 30 s. lev. 4° = Siebtes Beiheft zur Halbjahresschrift Antike Kunst. B 6127.

"Yunan vazo ressamlığı üzerine incelemeler" başlığını taşıyan bu yapıt, Antik Sanat Dostları Derneği tarafından yayımlanmıştır.

Yapıt şu yazılardan oluşmaktadır: WALTER-KARYDI, Elena: Eol sanatı (3). - HELAND, Madeleine von: Uppsala (İsveç)'da bir Korinthos alabastron'u (kaymak taşından vazo) ve motifleri (19). - SCHAUBENBURG, Konrad: İç friz'li siyah figürlü Attika kapları üzerine (33). - JUCKER, Ines: Akhilleus ressamının beyaz fon'lu Lekythos (testisi), Akrisios (47). - BROMMER, Frank: Cahn kolek-

siyonundaki vazoyu fragment'lerinde mitolojya resimleri (56). (30 levhada, 3'ü renkli olan 137 resim yer almaktadır).

WURM, HEIDRUN: *Der osmanische Historiker Hüseyin b. Ğafer, genannt Hezarfen und die Istanbuler Gesellschaft in der zweiten Haelfte des 17. Jahrhunderts.* Freiburg im Breisgau, Klaus Schwarz Verlag, 1971. 214 s., 1 levha, 8° = Islamkundliche Untersuchungen Band 13. A III 5539.

17. yüzyıl Osmanlı kültür tarihine katkıda bulunan bu eser, 1961/2 yılında ölen, Hezarfen adıyla anılan tarihçi Hüseyin b. Cafer'le ilgilidir. Kitapta, Osmanlılarla Avrupalılar arasındaki kültürel ilişkilerde Hezarfen'in oynadığı rol, o dönemin kültürel durumunu yansıtan kaynaklar incelenip değerlendirilmektedir. Hüseyin b. Cafer'in yaşadığı dönem, hayatı, eserleri, Avrupa ve Avrupalılara karşı duyduğu ilgi ve kişiliği üstünde duran yazar, kitabına, Hezarfen'in çevresindeki gayrimüslimler, din değiştirmiş olanlar ve Avrupa'ya ilgi duyan Müslümanların bir listesi ile zengin bir bibliyografya eklemiştir.

Kitap, şu bölümleri kapsamaktadır: I. Giriş (4). - II. Hezarfen ve Osmanlı toplumu (7). - III. Hezarfen'in hayatı (73). - IV. Hezarfen'in eserleri (85). - V. Hezarfen'in Avrupa'ya ve Avrupa'lılara karşı ilgisi (122). - VI. Hezarfen'in kişiliği (150). - VII. Özet (161). - VIII. II. Bölüm'e ek: Hezarfen'in çevresinde gayrimüslimler, din değiştirenler ve Avrupa'ya ilgi duyanlar. Genel Levha. IX. Bibliyografya (168). - X. Dizin (196).

ŞADAN KARADENİZ